

Jan Charytański

"Geheimnis des Glaubens : gegenwart
des Herrn und eucharistie
Frömmigkeit", Hermann Volk,
Friedrich Wetter, Mainz 1968 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 40/4, 199-200

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zuje znaczenie nauki o wcieleniu i zmartwychwstaniu jako podstaw obecności Chrystusa w Eucharystii.

Rozdział czwarty, a zarazem ostatni, poświęcony jest dokładnej informacji o szeregu artykułów, w których odnajdujemy próby nowego, bardziej całościowego, a zarazem w intencji autorów bliższego współczesnemu człowiekowi, tłumaczenia tajemnicy Eucharystii. Występują tu Salvaggi i Colombo, Baciocchi, Schoonenberg, Schillebeeckx, Mulders oraz inni mniej szeroko znani. Istotnym problemem tego rozdziału jest transsignifikacja i transfinalizacja jako współczesne próby wytłumaczenia tajemnicy Eucharystii.

Książka J. Powersa wprowadza czytelnika we współczesną problematykę teologiczną Eucharystii, a zarazem ukazuje biblijne i historyczne podstawy trwającej dyskusji i dlatego ze wszelkich miar zasługuje na zapoznanie się z nią. Wydaje się jednak, że przy studiowaniu jej czytelnik powinien dokładniej przypomnieć sobie naukę encykliki *Mysterium fidei*. Odnosi się to przede wszystkim do ostatniej partii czwartego rozdziału. Napotyka tam na pewne twierdzenia, które wydają się trudne do przyjęcia czy nawet budzące wątpliwość: punktem centralnym Eucharystii jest nie przeistoczenie, ale obecność, uzależnianie zatem obecności od transsubstancjacji jest nieszczyśliwym wykrzywieniem właściwego związku; do pełni znaku sakramentalnego Eucharystii należy również społeczność sprawująca liturgię Eucharystii; transsubstancjacja dokonuje się poprzez transfinalizację i transsignifikację. Zasadniczą trudność stanowi tu brak bezpośredniego odwoływania się do wspomnianej encykliki. Tę pracę musi przeprowadzić sam czytelnik, by wydał sąd właściwy o ostatniej partii tej książki.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Hermann VOLK — Friedrich WETTER, *Geheimnis des Glaubens. Gegenwart des Herrn und eucharistische Frömmigkeit*, Mainz 1968, Matthias—Grünewald—Verlag, s. 85.

Współczesne dyskusje nad teologicznym ujęciem nauki o Eucharystii mogą budzić niejednokrotnie zastrzeżenia i lęki, a z drugiej strony również wywierać szkodliwy wpływ, o ile nie są zupełnie ortodoksyjne, gdyż jako trudne mogą być źle rozumiane. Trzeba jasno rozgraniczyć, co jest stałe i niezmiennne, a co uwarunkowane historycznie w naszym spojrzeniu na Eucharystię.

Taki właśnie cel postawił bp Hermann Volk, ordynariusz diecezji mogunczkiej, organizując kurs dla duchowieństwa swej diecezji. Referat teologiczny wygłosił zaproszony bp Friedrich Wetter. Organizator zaś zostawił dla siebie zagadnienie pobożności, odpowiadającej soborowemu ujęciu Eucharystii. Oba referaty stanowią treść omawianej pozycji.

Bp Fr. Wetter podobnie jak J. Powers dosyć dużo miejsca poświęca zagadnieniom rozwoju historycznego nauki o Eucharystii. Nieco dokładnie jednak omawia sprawę Berengariusza i Soboru Trydenckiego. Podobnie do poprzednio omawianego autora duży nacisk kładzie na pojęcie „transsubstancja”. Podaje wymagania encykliki *Mysterium fidei*, ale zarazem podkreśla, że samą rzeczywistość należy dziś wyrazić określeniami jednoznaczными dla współczesnego człowieka. Zajmuje więc stanowisko również wobec określeń „transfinalizacja” i „transsignifikacja”. Przeciwnie niż J. Powers twierdzi, że to właśnie transsubstancja jest podstawą zmian, które możemy korektylić powyższymi pojęciami, a nie odwrotnie. Pojęć tych nie należy jednak w takim rozumieniu odrzucać. Podkreślają one bowiem w Eucharystii elementy zagubione w rozwoju teologii potrydenckiej, a zgodne z nauką N. Testamentu i zwracające uwagę na aspekty Eucharystii szczególnie ważne dla człowieka XX w. Autor zgadza się również na podawanie ich zasadniczej

treści w głoszeniu słowa Bożego. W jasny sposób ustawia autor zagadnienie pozaeucharystycznej obecności Chrystusa.

Bp H. Volk rozpoczyna wykład od zwrócenia uwagi na zmiany w pobożności eucharystycznej, wprowadzone przez Sobór Watykański II. Konieczność takich zmian uzasadnia autor historycznością zarówno Kościoła, jak i pojedynczego człowieka. W zmianach tych chodzi przede wszystkim o wysunięcie na pierwszy plan Mszy św., o związek Komunii z Ofiarą i jasne sprecyzowanie celu przechowywania Eucharystii, a wreszcie podkreślenie aspektu społecznego, wspólnotowego Eucharystii. Dalej autor analizuje różne formy kultu eucharystycznego i ustawia je właściwie w świetle *Konstytucji o Liturgii świętej* i następujących po niej instrukcji.

Podkreślałem kilkakrotnie zbieżność problematyki książki J. Powersa i zwłaszcza pierwszej części obecnie omawianej pozycji. Istnieją jednak zasadnicze różnice. Druga pozycja jest skierowana wyraźnie do duszpasterzy i dlatego pomija zbyt skomplikowane analizy oraz usiłuje podawać jasne i precyzyjne wskazania praktyczne. Dlatego jest o wiele łatwiejsza w czytaniu i można ją polecić wszystkim duszpasterzom.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

H. M. FÉRET OP, *L'Eucharistie, Pâque de l'univers*, Paryż 1966, Cerf, s. 126.

Opracowania J. Powersa i Fr. Wettera były przede wszystkim analizami teologicznymi, choć uwzględniały, a nawet podkreślały znaczenie Pisma św. w pełnym zrozumieniu tajemnicy Eucharystii. Książka H. M. Féret analizuje rzeczywistość i typologię „wyjścia”, pustyni, zdobycia Ziemi Obiecanej, ofiarę baranka i ucztę „wyjścia” oraz ich twórcze znaczenie w dalszej historii Izraela i w tworzeniu się świadomości religijnej narodu wybranego.

Omawianie Eucharystii rozpoczyna od rzeczywistości uczty ukazując jej związek, a zarazem różnice w odniesieniu do paschalnej uczty żydowskiej. W tym kontekście omawia również znaczenie ofiary Melchizedeka. Do udziału w nowej uczcie zaproszeni są wszyscy ludzie, nie tylko naród wybrany. Eucharystia jest więc sakramentem wspólnoty, jedności. Podkreśla to naturalny znak chleba i wina, dzieło rąk ludzkich, pokarm człowieka. Dlatego też w analizie Eucharystii nie należy oddzielać Ciała eucharystycznego od Ciała Mistycznego Chrystusa, jakim jest Kościół, lud Boży.

Udział w tej uczcie Nowego Przymierza jest jednocześnie uczestnictwem w Ofierze Chrystusa. Autor podkreśla w niej z jednej strony odrzucenie Jezusa nieomal przez wszystkich, a z drugiej strony najgłębszą miłość ku Ojcu i ludziom oraz najdoskonalsze posłuszeństwo wobec Ojca. Tu autor nawiązuje do Abrahama i jego ofiary, wychodzi jednak o wiele dalej poza przyjętą typologię podkreślając moment obietnic Abrahamowych, wypełniających się w Ofierze Chrystusa. Jednocześnie więc Eucharystia jest Paschą dziękczynienia za wypełnione obietnice.

W ostatnim rozdziale autor analizuje zagadnienie obecności Chrystusa w Eucharystii, oczywiście w oparciu o dane biblijne. Jego zdaniem tłumaczenie symboliczne tej obecności nie odpowiada Pismu św. Dokonujące się przejście od obrazów i typów Starego Testamentu do rzeczywistości Nowego Testamentu, absolutna nowość wydarzenia Ostatniej Wieczerzy, podkreślają konieczność realnego ujmowania tej obecności. Oczywiście w nauce o obecności eucharystycznej należy uwzględnić prawdę o wywyższonym ciele Jezusa Chrystusa, by uniknąć pojmowania w kategoriach przestrzennych i czasowych. Trzeba jednak stwierdzić, że właśnie w tym ostatnim rozdziale również i u H. M. Féret widać pewne zubożenie danych biblijnych. Po wielu